

BVS
schooladvies

Jaarbericht 2021

Inleiding

Dit bericht schrijven we in een hoopvolle tijd. De coronamaatregelen zijn versoepeld en de samenleving komt op adem. De gevolgen van de crisis worden in kaart gebracht en zijn ook voor het onderwijs niet te onderschatten. We kijken terug op een bewogen jaar waarin we veel werk hebben verzet om scholen te ondersteunen bij het omgaan met de gevolgen van deze crisis. We vertellen je graag over wat we in 2021 hebben ontwikkeld en welke werkzaamheden we hebben verricht voor scholen. Door het grillig verloop van de coronatijd hebben wij, net als de scholen ons steeds aangepast. Omdat we onze capaciteit hebben uitgebreid, konden we goed reageren op vragen uit het veld en realiseerden we een positief resultaat.

Dit jaarbericht sturen we je toe, omdat we graag willen dat je als partner in het vrijeschoolonderwijs weet waar we mee bezig zijn, waar we voor staan en wat we voor je kunnen betekenen. Want we gaan ervan uit dat we elkaar nodig hebben om het vrijeschoolonderwijs verder te ontwikkelen. Vandaar onze missie: "kennis delen, mensen verbinden".

Doel van BVS-schooladvies

BVS-schooladvies bestaat dit jaar 40 jaar. In 1981 zijn we opgericht onder de naam Stichting Begeleidingsdienst voor vrijescholen en sinds 2014 verlenen we onze diensten onder de naam BVS-schooladvies. Alles wat we doen staat in het licht van ontwikkeling van vrijeschoolonderwijs; we onderzoeken en vertalen de menskundige uitgangspunten naar de dagelijkse onderwijspraktijk, we delen onze kennis en zetten onze expertise in om vrijescholen te begeleiden en te adviseren. We helpen iedereen, die een vraag heeft op het gebied van vrijeschoolonderwijs, met een passend aanbod verzorgd door onze deskundige medewerkers.

Vier pijlers waar we ons sterk op hebben ontwikkeld:

- begeleiding en advies
- opleiding en training
- onderzoek en analyse
- schoolpsychologisch werk

Positie

Wij zijn een publiek-private partner voor vrijescholen en kinderopvangorganisaties en zijn lid van de branchevereniging Onderwijs Ontwikkeling Nederland (OON).

Wij werken aan de ontwikkeling van innovatieve en praktische toepassingen voor het vrijeschoolonderwijs, zowel op eigen initiatief als in samenwerking met scholen, andere onderwijsadviesbureaus en het lectoraat Waarden Vrijeschoolonderwijs. Deze producten en diensten sluiten aan bij de meest recente onderzoeksresultaten op onderwijskundig

gebied en zijn tevens onderbouwd vanuit de antroposofische menskunde.

Om onze expertise te vergroten en onze horizon te verbreden werken we samen met de volgende partners:

- NSO-CNA, voor de schoolleidersopleiding basis- en vakbekwaam
- IMO Nederland, voor organisatieontwikkeling en teamontwikkeling
- Hogeschool Leiden, voor pedagogisch didactische praktijken
- SLO, voor taalontwikkeling
- PO-raad, voor verbetertrajecten
- ELEWA, Europees platform Waldorfonderwijs
- Pedagogische begeleidingsdienst, onderwijsadviesbureau voor Belgische vrijescholen.
- Vereniging Van Vrijescholen

Nieuwe producten en diensten in 2021

De wereld door vertellen

Aanvullende verhalen en boeksuggesties voor kleuters t/m klas 6 passend bij een pluriforme samenleving.

De verhalen, die traditioneel op vrijescholen verteld worden, zijn voornamelijk gebaseerd op verhalen uit het Westelijk Halfrond. Een werkgroep, bestaande uit enthousiaste leraren, docenten van de Hogeschool Leiden en adviseurs van BVS-schooladvies, heeft aanvullende verhalen verzameld, die passen bij de verschillende leeftijdsfasen én de

multiculturele samenleving waarin we leven. Ook heeft de werkgroep verhalen en boeksuggesties voor de klassenbibliotheek verzameld die gaan over gendervraagstukken. Daarmee denken we dat de vrijeschoolleerkrachten handreikingen krijgen om verhalen te kiezen en te vertellen; ze krijgen een blikrichting aangereikt waarmee ze personages in de verhalen diverser tot leven kunnen brengen.

Vernieuwde map bij Regenboog

In 2021 hebben we de map Regenboog herzien. Regenboog is een sociaal-emotionele vaardigheidsaanpak voor leraren en leerlingen van kleuters t/m de eerste twee klassen op het voortgezet onderwijs. In de herziene versie is opbouw van de hele training en de verantwoording daarvan toegevoegd aan de map, we hebben informatie over het wettelijk kader rondom sociale vaardigheden opgenomen, de losse katernen zijn verwerkt in de map. In het kader van de maatschappelijke ontwikkelingen hebben we enkele aanpassingen gedaan, zoals het woord 'wit' vervangen door 'prisma'. En we hebben adviezen rondom beleid en implementatie beschreven.

Deze map is de leidraad bij de interventies die je als leraar kunt plegen, waar we je voor opleiden met onze training *Regenboog Train de Trainer*. Zowel oefeningen, leerkrachtvaardigheden als lessen voor specifieke klassen maken onderdeel uit van de map.

Learning Journey: Leadership

In samenwerking met Elewa, Federatie Steinerscholen Vlaanderen en IMO-Nederland hebben we een Engelstalige online cursus ontwikkeld over leiderschap. Tijdens vier online bijeenkomsten hebben we een aantal gevierder internationale sprekers uitgenodigd om hun visie op leiderschap met ons te delen in relatie tot de toekomst van vrijeschoolonderwijs. Aan het woord kwamen sprekers als Jos de Blok, Otto Sharmer, Adriaan Bekman, Janoes Vermeijden en Florian Osswald. Daarnaast deelden we kennis en ervaring met mensen uit het vrijeschoolonderwijs uit de hele wereld, van Finland tot Kenia, van Dubai tot China.

Nieuw gecertificeerde opleidingen

Omdat we voldoen aan het keurwerk Onderwijsadvies kunnen we voor al onze opleidingen een certificaat uitreiken. Omdat er een verplichting geldt voor schoolleiders (po) zich te registreren in het schoolleidersregister hebben we een aantal van onze opleidingen naast ons eigen certificaat laten goedkeuren door het Schoolleidersregister po.

Het betreft de volgende opleidingen:

- *opleiding schoolleider op een vrijeschool basisbekwaam*: onervaren schoolleider
- *opleiding schoolleider op een vrijeschool vakbekwaam*: enige ervaring als schoolleider (1 à 2 jaar)
- *opleiding leidinggeven op een vrijeschool*: ervaren leidinggevende (> 2 jaar) en onervaren in het vrijeschoolonderwijs
- *leergang oriëntatie besturen van vrijescholen*: ervaren bestuurders en onervaren in het vrijeschoolonderwijs.

(Ver)nieuw(d)e samenwerkingen

Elewa

Elewa is een interactief online platform ontwikkeld op initiatief van the European Council for Steiner Waldorfeeducation. Het platform is voor leraren en leidinggevendend werkzaam in vrijescholen wereldwijd ter bevordering van het delen van ideeën en verdiepen van de eigen vrijeschoolonderwijspraktijk. Samen met Elewa geven we een online cursus over leiderschap.

PO-raad

Een adviseur is getraind in het programma Goed Worden, Goed Blijven (GWGB) van de PO-Raad. Dit programma biedt scholen ondersteuning bij de aanpak van kwaliteitsvraagstukken. Als de opbrengsten onder de maat zijn, of als deze rond de signaleringswaarde blijven schommelen. En in een aantal gevallen ook bij de inzet van de instrumenten uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).

Begeleiding Nationaal Plan Onderwijs (NPO)

Het ministerie van OCW heeft zogenaamde NPO-gelden beschikbaar gesteld om de gevolgen van de coronacrisis te bestrijden. Wij hebben ruim twintig scholen begeleid bij het maken van een schoolscan. Hiermee kregen scholen zicht op de mogelijke vertraging, versnelling en ontstane of verergerde problematiek bij leerlingen als gevolg van de coronacrisis. BVS-schooladvies is betrokken bij een aantal door scholen gekozen interventies. Ook is BVS-schooladvies benaderd door een aantal scholen om de tussentijdse evaluatie van de inzet van interventies te verzorgen.

Ontwikkeltrajecten met teams

We hebben enkele scholen begeleid bij het werken met professionele leergemeenschappen (PLC's). We hebben samen met de scholen een proces ingericht, een werkwijze vastgesteld en een feedbackcyclus verzorgd waardoor leraren leren om samen met de schoolleiding samen te werken aan beter vrijeschoolonderwijs en een professionele leercultuur.

Wil de school uitgroeien tot een professionele leergemeenschap met een professionele cultuur waarin leraren de ruimte krijgen en nemen om hun talenten, en daarmee ook de talenten van de leerlingen, verder te ontplooiën, dan is het observeren van elkaars lespraktijk, bespreken van de observaties, het samen ontwikkelen en verbeteren van de onderwijspraktijk daarvoor onontbeerlijk.

Cultuuranalyse

Wij hebben dit jaar aan de hand van een cultuuranalyse bij enkele scholen een verandertraject begeleid. Er kunnen allerlei redenen zijn waardoor het op een school niet lekker loopt. Maar wanneer er een sturingscrisis is dan heeft dat vaak desastreuze gevolgen voor de onderwijskwaliteit. Wij hebben een werkwijze ontwikkeld gebaseerd op het antroposofisch mensbeeld om de cultuur van een school te kunnen analyseren en tot concrete verbeteringsuggesties te komen.

Media-educatie en vrijeschoolonderwijs

Een vrijeschool helpt leerlingen zich in brede zin te ontwikkelen zodat ze de uitdagingen van het (moderne) leven met goede moed aangaan. Daar past, zeker door de coronatijd, een degelijke visie op media-educatie bij om leerlingen op natuurlijke wijze de vaardigheden te leren om 'digitaal geletterd' te worden.

Met onze expertise en opgeleide mediacoaches geven we de ontwikkeling van digitale geletterdheid samen met scholen vorm en kunnen wij vrijescholen helpen en ondersteunen in het realiseren van een digitale leerlijn, lesontwerp, etc. In het curriculum van vrijescholen zijn meer dan genoeg aanknopingspunten om de vaardigheden rondom het werken met digitale technologie te verzorgen.

Het ontwikkelen en implementeren van een passende leerlijn digitale geletterdheid die in de praktijk werkt en enthousiasmeert, begint bij van elkaar (van leerkrachten en van ouders) horen wat je belangrijk vindt. Naast onze hulp op school hebben we ook een *Netwerk digitale geletterdheid* voor het opdoen van informatie en kennis uitwisselen.

Webinars en Meet-ups

Met de komst van de lockdowns door de coronacrisis zijn wij in 2021 doorgegaan met het organiseren van Meet-ups en Webinars. Online bijeenkomsten passen bij deze tijd, vragen geen reistijd en de digitale tools voor dergelijke ontmoetingen zijn goed ontwikkeld. Door onze ervaringen hebben we een online werkwijze ontwikkeld waarbij we de inhoud op speelse wijze interactief in gesprek brengen. Online samenkomen is een goede aanvulling op ons

bestaande werk van fysieke trainingen en opleidingen en ons werk op de scholen.

Dat resulteerde in Meet-ups over de volgende onderwerpen:

- Nationaal Plan Onderwijs
- Academische werkplaats
- Gepersonaliseerd vrijeschoolonderwijs,
- Media-wijsheid 'ik klik rond in de wereld'
- Learning Journey: Leadership (leidinggeven op een vrijeschool; internationaal)
- Online monitoren van leerlingen in het VO en hoogbegaafdheid.

NJI aanvraag Vroeg Veelzijdig Ervaren

Vanaf 2004 hebben we als BVS-schooladvies verschillende kinderopvangorganisaties ondersteund in de certificering en erkenning van hun Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). We hebben in 2021 hard gewerkt aan een erkenningsaanvraag voor onze eigen VVE-methodiek bij het Nederlands Jeugd Instituut (NJI). In juli 2021 ontvingen we hierop een afwijzing. We bieden nu een *verrijkingsopleiding* aan om naast de reguliere programma's een antroposofische verdieping van de VVE in de kinderopvang te realiseren.

Onze diensten op het gebied van opleiding, training en begeleiding

Opleiding en training bij BVS

Naast de hierboven beschreven nieuwste ontwikkelingen van BVS-schooladvies zetten we eerder ontwikkelde producten en diensten nog steeds actief in. Hieronder valt onder meer:

- Opleidingen vrijeschoolpedagogie voor *kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs*, waarin je in twee jaar de achtergronden van het vrijeschoolonderwijs je eigen maakt.
- Netwerken, zoals *taalspecialisten, rekenspecialisten, hoogbegaafdheidsspecialisten, digitale geletterdheid* en *Regenboog Licentiehouders*, waarin we samen met de specialisten beleid vormen en vindt er intervisie plaats.
- Taaltraining *ZLKLS Basis* en *Voortgezet*.
- Kunstvakken, zoals *vormtekenen, bordtekenen* en *getuigschriften vormgeven*.
- Trainingen *verhalen vertellen, temperamenten*, etc.

Training op school

Onze trainingen sluiten aan bij de specifieke vraag van de school en zijn altijd op maat. Onze scholing

beslaat de hele breedte van het vrijeschoolonderwijs. Ook verzorgen we de trainingen, die we landelijk organiseren in Utrecht, op maat en op locatie. Zo verzorgen we onder meer scholing en opleiding in:

- *sociale vaardigheid met onze aanpak Regenboog* en *interventies* in de klas,
- *communicatie*
- *mentoraat*
- *didactiek*
- *periodeonderwijs*
- *Verhalen vertellen*
- vrijeschoolpedagogie voor leerkrachten en docenten op maat en op locatie, bijvoorbeeld bij nieuwe scholen.

Begeleiding

We begeleiden *leerkrachten, docenten*, ib'ers, ondersteuningscoördinatoren, *leidinggevendenden, schoolleiders, rectoren* en besturen bij een nieuwe onderwijsontwikkeling of met een persoonlijke leervraag.

Advies

We adviseren leraren en scholen met *onderwijsaudits*, groepsanalyses, leerlijnen, zoals taal en rekenen of curriculumontwikkeling in het vo etc. en begeleiden processen en inrichting van de organisatieontwikkeling en leerplanontwikkeling.

Onze diensten op het gebied van ondersteuning

Onze *ondersteuning vanuit de schoolpsychologen* bestaat naast diagnostiek steeds meer uit het geven van advies om het ondersteuningsaanbod preventief in te zetten ter bevordering van een gezond pedagogisch leerklimaat. Door hun werkervaring in het vrijeschoolonderwijs kunnen onze schoolpsychologen antroposofisch onderbouwde handelingsadviezen, oplossingsrichtingen en onderzoeken verzorgen met als doel zoveel mogelijk preventief te werken en het handelingsrepertoire van de leraar uit te breiden.

Met *ondersteuningspakketten* kunnen scholen tegen scherpe tarieven een aanvulling vanuit de antroposofische achtergrond in hun ondersteuningsteam (OT) borgen. Doordat psychologen vaker op scholen komen kunnen ze makkelijk via korte lijnen snel acteren. Een toenemend aantal scholen heeft binnen het regionale samenwerkingsverband een budget vrij weten te maken voor deze dienstverlening.

Daarnaast werken we samen met het lectoraat waarden vrijeschoolonderwijs van Hogeschool Leiden; onze schoolpsycholoog Saskia Snickers promoveert op hoogbegaafdheid bij kinderen.

In 2021 besloten we om de werkwijze van onze schoolpsychologen zo in te richten dat we meer preventief kunnen doen en meer effect sorteren met ons werk voor kinderen. In samenwerking met de school, het kind en de ouders kijken en denken we al jaren vanuit onze expertise mee naar wat de leerling nodig heeft om zich zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen en welke aanpak passend is om tot een helder antwoord te kunnen komen op de vraag die er ligt. We werken altijd handelingsgericht en zoeken naar haalbare oplossingen, daarbij leveren wij maatwerk.

Onze schoolpsychologen hebben zich gespecialiseerd in processen die op het snijvlak van onderwijs en onderwijsondersteuning plaatsvinden. Zo wordt op een aantal scholen hun expertise ingezet om de werkwijze voortkomend uit het schoolondersteuningsprofiel te evalueren en te verbeteren.

Onze werkwijze

We voeren eerst een intakegesprek om samen de vragen helder te krijgen en een passende route uit te stippelen. Soms volstaat een gesprek of observatie, soms zijn er psychologische onderzoeken nodig. Door de afname van een intelligentieonderzoek kunnen we een analyse maken van de sterke en mogelijk minder sterke kanten van een leerling om vervolgens passende adviezen te kunnen geven. Ook doen wij onderzoeken naar dyslexie, dyscalculie of op sociaal emotioneel gebied, telkens met als doel de leerling daardoor beter te kunnen begrijpen en gericht te kunnen begeleiden. Na het onderzoek volgt altijd een terugkoppelingsgesprek en een verslag om te volgen hoe het met de leerling gaat.

Afgelopen jaar zijn we verbonden aan twee stichtingen waar we frequent op bezoek komen om in het ondersteuningsteam van toegevoegde waarde te zijn en preventief de juiste acties te kunnen ondersteunen.

Onze diensten op het gebied van organisatieontwikkeling

We ondersteunen de organisatieontwikkeling van scholen en stichtingen. We kunnen bij elke vraag assisteren met specifieke expertise.

Horizontaal organiseren en een professionele cultuur

Uitgangspunten van de professionele cultuur, zoals erkende ongelijkheid, actiegerichtheid, aanspreken op gedrag, vormen de basis van trainingen die leiden tot handelingsbekwame professionaliteit. Achtergronden van de menskunde helpen de eigen kwetsbaarheid in conflicten te herkennen en daarnaar te handelen. Kunnen confronteren, terwijl je toch in verbinding blijft en tot een goede gezamenlijke oplossing van een vraagstuk komt. Daarnaast werken we steeds vanuit de impuls die Steiner gaf bij de cursus Algemene Menskunde: iedere leraar moet de volle verantwoordelijkheid kunnen en willen dragen om zijn pedagogisch werk vorm te geven, maar hier ook op aan te spreken zijn. Hierin is afgelopen jaar (2020) een aantal managementteams begeleid op scholen.

Teamontwikkeling

Zoals het team functioneert, zo draait de school. Soms is het nodig in een team de bakens te verzetten. Omdat de samenwerking vastloopt of om (nieuwe) inspiratie op te doen. Afgelopen jaar hebben we op diverse scholen een *teamontwikkelingstraject* vormgegeven.

Communicatie

In het huidige tijdsgewricht wordt er een zware eis gesteld aan de communicatieve vaardigheden van alle medewerkers op een school. Wij werken met de methodiek van geweldloze of *verbindende communicatie* aan het geven van feedback op elkaar, het voeren van oudergesprekken en het verbeteren van de onderlinge communicatie. De verschillende stappen uit het model oefen je uitvoering in rollenspellen en met behulp van situaties uit de eigen praktijk. In de periodes tussen de bijeenkomsten kun je de opgedane ervaringen in de praktijk brengen en vaardigheden ontwikkelen.

Kwaliteitszorg

De zorg voor kwaliteit is van essentieel belang voor de verdere ontwikkeling van je onderwijs. Levend onderwijs vraagt een doorgaande ontwikkeling en verbetering. Het is van belang om regelmatig naar de inhoud van het onderwijs en de organisatie te kijken.

We hanteren diverse instrumenten om je te helpen met het ontwikkelen van de kwaliteit van je school:

- Handboek kwaliteitszorg
- Vragenlijsten via onze enquête-module
- Werken Met Kwaliteit (WMK)-PO/VO
- Kwaliteitswijzer vrijeschoolonderwijs.

Op diverse scholen hebben we succesvol gewerkt met deze kwaliteitszorginstrumenten.

Onze diensten op het gebied van BSO

In 2021 hebben we het door ons nieuw ontwikkelde VVE-programma Vroeg Veelzijdig Ervaren aan het NJI voorgelegd ter validatie. In de zomer van 2021 ontvingen we het verslag met de beoordeling dat het programma niet gevalideerd wordt.

Dat betekent dat er geen door het NJI gevalideerd antroposofisch VVE-programma bestaat. We hebben in 2021 daarom een *opleiding en trainingen* ontwikkeld die een antroposofische aanvulling kunnen zijn op reguliere VVE-programma's. Wij adviseerden organisaties om te kiezen voor het reguliere VVE-programma Vversterk.

Financieel

Aantrekkende markt: capaciteitsvraagstuk en corona 2021

Ook het jaar 2021 werd overschaduwd door de coronacrisis. Als gevolg van de crisis en het maatregelenpakket werd een beroep gedaan op onze wendbaarheid. BVS-schooladvies heeft, door de ervaringen opgedaan tijdens de eerste en tweede coronagolf, zich goed weten te herpakken en ingezet op continue doorgang van haar dienstverlening en ondersteuning van scholen, ook tijdens de lockdown en verschillende quarantainemaatregelen. Ook hebben we scholen begeleid bij het opstellen van NPO-scans ten behoeve van de NPO-gelden beschikbaar gesteld vanuit het Nationaal Plan Onderwijs (NPO).

Door flexibiliteit, creativiteit en extra inzet van adviseurs is er ondanks alle maatregelen veel werk verzet in hybride vormen. Waar mogelijk zijn cursussen, trainingen en opleidingen in levenden lijve doorgegaan. Soms in kleinere groepen of juist in grotere ruimten. Daarnaast zijn allerlei online variaties ontwikkeld. Naast het verzorgen van Webinars en Meet ups is ook het individueel aanbod deels online vormgegeven. De jaarrekening laat dan ook een positief saldo zien van €68.118,-. Hierdoor kunnen we het geleden verlies van 2020 deels compenseren.

BVS-schooladvies is aangesloten bij de brancheorganisatie Onderwijs Ontwikkeling Nederland (OON). Binnen de brancheorganisatie werken we samen met andere branchegenoten, b.v. bij het product Acadin, een digitale ondersteuning voor de meer begaafde leerling waarvan inmiddels vijf vrijescholen gebruik maken. Er zijn in Acadin investeringen gedaan, die we verwachten in de komende jaren weer terug te verdienen.

Als organisatie is BVS-schooladvies zichtbaar binnen het vrijeschoolonderwijs. Vooral de vrije basisscholen doen een beroep op de dienstverlening van BVS-schooladvies. Het voortgezet vrijeschoolonderwijs zoekt steeds vaker de samenwerking met BVS-schooladvies op, maar blijft een moeilijke markt omdat de concurrentie groot is en de naamsbekendheid van BVS-schooladvies nog relatief klein. Wel begeleidt BVS-schooladvies vaak nieuwe initiatieven die zijn ondergebracht bij reguliere besturen. In het jaar 2020 wilden we vooral inzetten op duurzame samenwerking met vrijescholen in plaats van losse projecten voor de korte termijn doelen.

Dit is slechts ten dele gelukt. De uitbraak van de pandemie heeft ervoor gezorgd dat de samenwerking met veel scholen werd opgeschort.

Ontwikkelingen in de dienstverlening

Dit jaar leverde BVS-schooladvies betaalde dienstverlening aan de vrijescholen voor basisonderwijs, aan vrijescholen met afdelingen voor voortgezet onderwijs, zoals ook vorig jaar het geval was en aan landelijke instellingen voor het vrijeschoolonderwijs, te weten: de Vrijeschool Pabo, de Post HBO voortgezet vrijeschoolonderwijs en aan een aantal grotere besturen van vrijescholen. We hebben de dienstverlening uitgebreid richting kinderdagverblijven en peuterspeelzalen in het kader van de VVE trajecten en een aantal reguliere scholen in het po en naar scholen voor vo.

Voor de bepaling van de aan scholen in rekening te brengen kosten wegens dienstverlening gold een gedifferentieerd tarief: een uurtarief van €140,- per uur, €528,- per dagdeel, €1.000,- per dag en ons gereduceerd tarief bij een *Integraal Schoolontwikkelingspakket* (ISO) €106,50 per uur.

BVS-schooladvies heeft veel werk gestoken in de ontwikkeling van het aanbod en de innovatie van diensten en producten en het doen van onderzoek in scholen.

De omzet

We hebben dit jaar een enorme tour de force uitgethaald om niet alleen de begroting te halen, maar ook met een positief resultaat te eindigen van €105.118. We hebben dan ook besloten om conform de ondernemersregeling €36.964,- van het resultaat onder de adviseurs te verdelen en €68.118,- toe te voegen aan ons weerstandsvermogen. De omzet laat een flinke stijging zien in onderwijsadvies. Dit heeft vooral te maken met de vraag van veel besturen aan ons om de NPO-scan te verzorgen in het po. In het vo is er voor een aantal besturen onderzoek gedaan naar de impact van het afstandsonderwijs op leervorderingen, motivatie en sociale cohesie in de klas met als doel de NPO-gelden gericht in te kunnen zetten. Ook is er een lichte opbrengst in opbrengst cursussen. Dit heeft vooral te maken met de uitbreiding van de opleiding vrijeschoolpedagogie vo die wordt verzorgd bij vijf besturen. Begeleiding/scholing laat ook een flinke stijging zien. Enerzijds is het werk in tegenstelling tot 2020 steeds live, online of in hybride doorgegaan. Anderzijds nam de capaciteit toe. Logischerwijs werden er meer bezoekkosten in rekening gebracht. Daling zien

we in ONL Dyslexie omdat we deze dienstverlening hebben afgesloten, maar ook in schoolmanagement. Hoewel de vraag naar organisatievraagstukken is toegenomen, zien we deze niet terug omdat deze vragen of vallen onder onderwijsadvies of begeleiding/scholing.

Uitsplitsing netto omzet	2017	2018	2019	2020	2021
Abonnement leerlijnen	12.055	13.592	14.000	13.883	13.546
Bezoekkosten	13.083	15.705	34.465	28.502	37.932
Onderwijsadvies (BTW 21%)	4.061	32.694	27.704	80.518	157.820
Begeleiding/scholing 0% BTW	547.014	601.871	603.358	592.487	994.145
Leerlingzorg	69.257	85.898	35.246	38.636	25.272
Schoolmanagement	79.820	30.029	2.267	1.300	0
ONL Dyslexie	4.922	9.102	0	0	0
Opbrengst Volglijn	17.715	19.799	23.754	27.479	28.782
Opbrengst cursussen	120.425	107.281	141.097	182.333	202.631
Producten en Materialen	46.548	31.361	30.719	37.615	43.577
Totaal	914.900	947.332	912.611	1.002.753	1.510.066

Vergelijking kengetallen

Omzet, kosten en exploitatie	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Omzet	957.649	923.392	956.447	921.350	1.069.093	1.509.069
Kosten	1.021.462	890.075	955.244	974.761	1.216.973	1.440.951
Exploitatieresultaat	-63.813	33.317	1.202	-53.410	-147.672	68.118
Netto winstmarge	-6,7%	3,6%	0,1%	-5,8%	-13,8%	4,5%

De omzetbedragen tussen de twee tabellen verschillen, omdat bij de kengetallen ook de omzet vanuit huur en rente zijn meegenomen.

De solvabiliteit en de liquiditeit zijn in orde. De rentabiliteit van 2021 is helaas nog te laag, maar heeft een stijgende lijn. De rentabiliteit als gevolg van de verminderde omzet ten opzichte van de begroting in 2020 is in 2021 voorzichtig positief. Het weerstandsvermogen (eigen vermogen en voorzieningen/totale lasten) van de onderneming is nog steeds onder de 45% terechtgekomen. Hoewel we nog over voldoende reserve middelen beschikken, zetten we alles op alles om meer omzet te maken de komende periode om in 2022 niet verder in te teren op onze reserves

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Solvabiliteit	0,69	0,66	0,63	0,67	0,58	0,41	0,38
Liquiditeit	3,57	3,13	3,01	3,44	2,64	1,66	1,59
Rentabiliteit eigen vermogen	0,07	-0,07	3,58	0,09	-5,82	-13,83	0,07
Weerstandsvermogen	60%	42%	57%	53%	47%	41%	38%

Als gevolg van de verliezen afgelopen 2 jaar is het weerstandsvermogen gedaald. Hoewel we aanspraak hebben gedaan op de NOW-regeling voor de 1ste tranche, heeft dat niet kunnen voorkomen dat we onze reserves verder moesten aanspreken in 2020.

LIJST VAN MEDEWERKERS/RVT
D.D. 31 DECEMBER 2021

Onderwijsadviseurs	Annechien Wijnbergh
	Annemarije van Putten
	Cécile de Jong
	Gerben Deenen
	Hans Passenier
	Jeanneke Brosky
	Renate van der Pol
	Jörgen Joosten
	Lisette Stoop
	Miryam Hupkes
	Frieda Wijnands
	Rikke Heesen
	Stephanie de Vries
Schoolpsychologen	Saskia Snickers
	Wendy van den Brand
	Jacoba Pylyser
Directie/bestuur	Elard Pijnaken
Kantoor	Carin Drenthe - <i>secretariaat</i>
	Marieke van der Ree - <i>stafadviseur / officemanager</i>
	Patricia Veldhuizen - <i>controller</i>
Raad van toezicht	Eric van de Luytgaarden
	Gijs Roeters van Lennep - <i>voorzitter</i>
	Klaas Ijkema

